

בְּאוֹמֹלֹגָה

יורם שובל

נְאוֹמוֹלוֹגְיָה

יורם שובל

SPEECHOLOGY Yoram Shoval

עורכים ראשיים: קונטנטו דה סמריק - הוצאה לאור בינלאומית

עריכה ספרותית: ורד לוי-ברזילי

עריכה לשונית: יונת הורן

עיצוב הספר והעטיפה: ליליה לב ארי

© 2015 כל הזכויות בעברית שמורות ליורם שובל

Contento de Semrik לאור בינלאומית

רחוב איסרליש 22 תל אביב 6701457

www.bookpublish.co.il

אין להעתיק ספר זה או חלק ממנו וכן לאחסן בבנק נתונים או להעביר בשירותים
מקוונים, לשכפל, לעבד או לתרגם ללא אישור בכתב מהמו"ל.

מס"ב: 978-965-550-424-8

דאנאקוד: 488-197

נדפס בישראל תשע"ה 2015

Printed in Israel

נאומולוגיקה

יורם שובל

Contento de Semrik

תוכן עניינים:

9	בזכות סדר אקראי.....
11	מנאם וארכו.....
13	אני פינגווינולוג.....
15	גלוי נאות.....
17	מתר לגעת בכל נושא.....
19	לי – תספר על תולעים.....
21	צער לי כבשה.....
23	נאום בכל חור.....
25	אדם אחר בעל שם זקה.....
27	מה אני מתכנן.....
29	נאום המעלית.....
31	ידעו וקצת חקרו.....
33	מה דבר ומה לא דבר.....
35	אמונה ועבודה.....
37	קו טיעונים משכנע.....
39	לפיקה נתכנסנו.....
41	מצד שני, יאקיש.....
43	הסבר סיבובי.....
45	בית שמאי.....
47	לשפוף עליה דלי מים.....
49	פרה אפשר לחלב.....
51	הקצתה.....
53	מפני ריבוי העצים.....
55	אני בעד הנגד.....
57	החליה החלשה.....

59	אם יש לו אקדוח.....
61	משמנה ללא הָרָר.....
63	מקורות יודעי דבר.....
65	פתגם סיני עתיק.....
67	שפת החילים.....
71	סלנג, כזה.....
73	ריק עד אפס מקום.....
75	אתה מנקד לו?.....
77	השמיעהו בשפה ברורה.....
79	ביידיש זה יותר מצחיק.....
85	על כמה גדולה בכיפר העיר.....
87	כנותה של השאלה.....
89	צוחק ומסרב לענות.....
91	פשוט אידיוט.....
95	משיב אל אדמתם.....
97	שלושה חלקים.....
99	מלתא דבדיחותא.....
101	אקקקקקמיה.....
103	מלים יתרות.....
105	אמירות סרק, סרק.....
109	מה זאת אומרת.....
111	קונצרט של גאומים.....
113	קרשצ'נדו.....
115	כמה פח, כמה צבע.....
117	את העין השניה.....
119	אין לי כננה לדבר.....
121	רשם ראשון.....
123	אינני רוצה לדון.....
125	יודעים, יודעים.....

127	מה נִשְׁתַּנָּה.....
129	כבוד בַּחֲבֵרָה הַפְּאוּדָּתִית.....
131	לֹא זִכִּיתִי בְּאוֹר.....
133	דוּחַ מַעֲבָדָה.....
135	אֵל תִּרְעִיף.....
137	תַּנְיִן, תִּמְסָח - הֵם הֵינּוּ הָד.....
141	מַצְדָּקָת וְצוֹדָקָת.....
145	אֲנִי לֹא מִבֵּין.....
147	אֶתָּה בָּטַח מִנַּחֲשׁ.....
149	אֲנִי־שְׁלוֹם וּמֵאֲמִין.....
151	לֹא לִפְרוֹטוֹקוֹל.....
153	מִכְתָּבִים שֶׁלֹּא הִסְתִּימוּ.....
155	הַזְמָן תָּמִיד עוֹבֵר בְּזִמָּן.....
157	פֶּרֶפְרִים לָצֵב.....
161	שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תִּרְגוּם.....
163	חֹמֶשׁ הַמַּ"מִּין.....
165	גִּימְטְרִיָּה.....
167	אֵל תַּעֲלֶה פֶּלְאֲחֵר יָד.....
169	לֹלָא הַפִּיג'מָה.....
171	בְּיָדַיִם רִיקוֹת.....
173	אֲנִי מוֹשֵׁף פְּנִימָה.....
175	לְשֹׂאוֹל רֶשֶׁמְקוֹל.....
177	אֵל תִּתְחַנֵּף.....
179	הוֹצִיָּאָה אוֹתִי מִכְּלִי.....
181	זוּז קָצַת אֵל הָאוֹר.....
183	הַתְּפוּצָצוּ לִי הַמִּכְנָסִים.....
185	טל"ח וְנִסְלַח.....
187	נוֹתֵן לָהֶם לְרוֹקֵן.....
189	זֶה בְּעֵיקָר הָאוֹכֵל.....

191	אוטופיה באַספּמיה
193	הו קפּטן נדוש שלי
195	אין לי ראש למלים אַרפות
197	שְׁהביאונִי עד הָלוֹם
199	צִיר לי קפּסה
201	רעיון או חפץ חדש
203	אַמא מוסיפה פּרטים
205	כל עוד בלֵבב
207	המנון להמון
209	בְּשׁוֹר ובחמור
211	חננאל המשַתְּכָפֵל
213	חסמבה
215	חורים בגרבים
217	חשוב, קהל קשוב
219	פתיכו וְלֹא קרִיין
221	פסוק כְּהִלְכָּה
223	סוגרים מְרַבְּעִים
225	אַהֲיָה לָהֶם לָפָה
227	לוגוס, אַתּוֹס, פַּאָתוֹס
229	פּוֹלִיטִיקִי קוֹרֶקֶט
233	אַל תַּעֲשֶׂה/י מְזָה/מְזוֹ עֲנִין
237	לרפוב על מִזְרֵן
239	למענכם שְׂבַחְתִּי אֶת עֲצָמִי
241	לספם היטב אֶת דְּבָרִי
243	לֹא לְנֶאֱוֹם, לְשׁוֹט
245	זֶהוּ לְבִינָתִים
249	וְאַלֶּה שְׁמוֹת
260	תגובות

לפניכם צרור עצות לשיפור הנאום:
איך להגיד מה, ומה לא להגיד,
איך להדגיש ואיך ליצור עניין,
איך לעקוף נקודות תורפה,
איך לשפר טיעונים בוויכוח,
וגם... מה לא לעשות.

מוֹטֵב שְׁנֶחָדֵל לְכַתּוֹב הַקְדָּמוֹת וְנִפְתָּח בְּסֵפֶר עֲצָמוֹ
מתוך "פו הדב" מאת א. א. מילן.

נֶאֱמַתֶּם לִי מָאָד...
יורם שובל

* במובאות ללא שם המתרגם, הנוסח העברי הוא בדרך כלל של יורם שובל.

בְּזִכּוֹת סֵדֶר אֶקְרָאִי

פרקי הספר ונושאים מופיעים בסדר אקראי.

מדוע?

כי סדר אקראי הוא אוקסימורון, צירוף של דבר והיפוכו. שילוב
אוקסימורון בספר או בנאום מעורר חשיבה ומוציא
את הקורא/השומע מהאזנה פסיבית.

הסתירה שבאמירה יוצרת עניין.

לְאַחַר הַסּוּסִים רַבִּים וּסְפָקוֹת
הֶחֱלַטְתִּי לֹא לְסֵדֶר בְּסֵדֶר כְּרוֹנּוֹלוֹגִי
כִּי אִם לְפָנֶיךָ בְּאֵיזָה סֵדֶר לוֹגִי,
שִׁיחֶיָּה קֶצֶת גּוּוֹן וְתִהְיֶה קֶצֶת תְּנוּעָה.
כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ וְרָצוֹנִי הוּא לְקָרָא
קֶצֶת מִשָּׁם וּקֶצֶת מִפֹּה
אוּ לְקָרָא שֶׁעַר שֶׁעַר אוּ אֶפִּילוּ כְּמוֹ פְּרוּזָה
עֲמוּד אַחֵר עֲמוּד עַד שְׁמַתְעִיפִים
וְאֵז לְהַפְסִיק וּלְהַמְשִׁיךְ כְּעֶבֶר יוֹם אוּ שָׁנָה.

מתוך השיר "פרולוג" מהספר "כיוון שאני בסביבה", נתן זך, הוצאת
הקיבוץ המאוחד.

מִנָּאָם וְאַרְכָּן

כאשר אתה משלב בנאום מונחים לא יומיומיים – הגדר אותם והסבר את המילים. אתה רוצה שכולם יבינו את דבריך, לכן "רגע של מילון" עשוי להועיל.

מִנָּאָם

לְדַבְּרִים שֶׁיִּדְבֵּר אִישׁ לִפְנֵי קָהָל עִם לֹא נִקְבַּע עֲדִין שֵׁם בְּלִשׁוֹנָנוּ. וְכֵן אֵין לָנוּ שֵׁם מִיָּחָד לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַפְּשָׁרוֹן לְדַבֵּר בְּמַלִּיצָה זָפָה לִפְנֵי קָהָל עִם, וְהוּא שֶׁיִּקְרָאוּ בְּלִעָז 'אוֹרְאטוֹר'. עַל כֵּן דַּעַתְנוּ נוֹטָה לְבָנוֹת שֵׁם מִנָּאָם, וּבַעַל הַפְּשָׁרוֹן לִזֶּה הוּא נֹאָם.

מִתּוֹךְ כְּתַב הָעֵת "הַצִּבִּי", מֵאֵת הָעוֹכֵר אֱלִיעֶזֶר בֶּן-יְהוֹדָה, 1893.

נָאָם, נָאָם

1. דְּבַר, דְּבוּר תְּגִיגִי, מֵאֶמֶר תָּשׁוּב.
2. דְּרָשָׁה, דְּבָרִים אוֹ הִרְצָאָה תְּגִיגִיִּים לִפְנֵי קָהָל שׁוֹמְעִים.

אַרְכָּן

מִי שְׁנוֹהֵג לְהַאֲרִיךְ בְּדְבוּרוֹ אוֹ בְּמַעֲשָׁיו.

מִתּוֹךְ "הַמִּלּוֹן הַחֲדָשׁ", אֲבֵרָהָם אֲבֵן שׁוֹשֵׁן, הוֹצֵאת קִרְיַת סֶפֶר.

אני פינגוויןולוג

הצג את עצמך לקהל.

הנאום נשמע טוב יותר כאשר מכירים את הנואם.

אפשר להציג מיד בפתיחה או אחרי כמה משפטים.

אל תספר פרטים לא רלוונטיים.

עיסוקים, תחביבים, הישגים – מעניין.

סיפור נקמבדל אותך – מעניין מאוד.

לדוגמה – אני חבר במועצת הנוער ודובר המועצה. התחביב שלי:

אני קוסם, וזו גם פרנסה חלקית שלי כתלמיד.

כָּךְ בְּעוֹלָם. וְכֵן, כָּךְ וְכֵן חַיִּים כָּאֵן.

כָּךְ גַּם כָּךְ.

לֹא קִשָּׁה וְלֹא רֶךְ.

נָא לְהַפִּיר: נָתַן זָךְ.

נָעִים מְאֹד.

מתוך השיר "תימהון" בספר "כל החלב והדבש" מאת נתן זך,

הוצאת עם עובד.

זה מה שמקסים בחורֶתָה, חורֶתָה חי כאילו זה טבעי לחיות; אחרים

עובדים בפרך, בונים כרכים, שותלים פרחים, מוכרים כעכים,

לחורֶתָה די שהוא חורֶתָה, ואם תשאלו במשרד הפנים מה עושה

חורֶתָה? התשובה היא: חורֶתָה – חורֶתָה!

מתוך המחזה "האשה המופלאה שבתוכנו" מאת חנוך לוין, הוצאת

הספרייה החדשה.

הייתי הבחור הכי חזק בכפר. כבר בגיל ארבע-עשרה קיבלתי את תפקיד העוגן בתחרויות האזוריות של משיכת החבל. סבא היה ניגש אלי לפני התחרות ואומר: "ברוך, אתה רק תתקע את הרגליים שלך באדמה ואל תזוז. אנחנו נראה להם".

מתוך הספר "רומן רוסי" מאת מאיר שלו, הוצאת עם עובד.

שרלוק הולמס: יואיל-נא לשבת בכסא זה ולספר לנו בנחת מי הוא ומה רצונו. אדוני הזכיר את שמו כאילו ידוע לי, אבל יאמין-נא לי, שאיני יודע על אודותיו אלא עובדות גלויות לכל עין: שהוא רווק, עורך דין, חבר בלשכת הבונים החפשיים וקצר נשימה.

מתוך הספר "מבחר הסיפור העולמי", סיפור "צנצנת הקאדִיקל" מאת א. ק. דויל, עברית: ז' ז'בוטינסקי וד' מרקוס. הוצאת יוסף שרברק.

- אני גיאוגרף, אמר האדון הזקן.

- כמה מעניין, אמר הנסיך הקטן, הנה, סוף-סוף מקצוע אמתי.

מתוך "הנסיך הקטן" מאת אנטואן דה סנט-אכזופרי.

- פידפאלי: אני חוקר פינגווינים למעלה מעשרים שנה.

- ויקטור: אתה זואולוג?

- פידפאלי: הייתי אומר - פינגווינולוג, אבל מובן שלא תמצא מקצוע כזה ברשימה אקדמית של מקצוע המדע.

מתוך "המוות והפינגווין" מאת אֶנְדְּרִי קוֹקְרֹב. מרוסית פיודור מקרוב, הוצאת כנרת.

גילוי נאות

הסבר לקהל למה אתה נואם ומה הקשר שלך לנושא, מה מידת המעורבות שלך ומה האינטרס – האישי, העסקי או האקדמי שלך.

גלה גילוי נאות במידת הצורך.

דוגמאות:

בכל מקרה שיש לשר עניין אישי בהחלטה או בפעולה או בהחלטה שיש בה כדי להשפיע על הענקת טובת הנאה או זכות, [...] חייב השר להצהיר מיד על העניין האישי שיש לו.

מתוך הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים. על החתום אהרון לישניסקי, מזכיר הממשלה, דצמבר 2002.

**ח"כ אהוד יתום: היות שאני בין אלה שיש להם שתי פנסיות, למען הגילוי הנאות – אני מתכוון לא להצביע.
ח"כ זבולון אורלב: למען הגילוי הנאות, אני מתכוון להצביע.**

מתוך דיון בכנסת על פנסיות כפולות מקופת המדינה, 04-08-2004.

אל תסבך את ההסבר.

אני חייב להודיע למען הגילוי הנאות, כי גילוי נאות, מסתבר, זה עניין שהוא תמיד יכול להתפרש בצורה יותר רחבה ממה שאתה מעלה על דעתך.

ח"כ גדעון סער, ועדת החוקה, חוק ומשפט, 05-05-2004.

אל תיצור רושם מוטעה שאתה מדבר בשם אחרים.

**כאשר אתה מתבטא בנושאים ציבוריים, ודא כי אתה עושה זאת
כאדם פרטי. אל תיצור את הרושם שאתה מדבר בשם IBM או
פועל בשמה.**

מתוך מסמך הנחיות של IBM להתנהגות עסקית של עובדי החברה,
דצמבר 2005.

מִתֵּר לְגַעַת בְּכָל נוֹשָׂא

נָאם בְּנוֹשָׂא שְׂאֵתָה מְצוּי בּוֹ אוֹ מוֹמַחָה בּוֹ. כִּךְ תּוֹכַל לְהַפְגִּין יָדַע וּשְׁלִיטָה. אִם תִּנָּאם בַּעַל פֶּה – לֹא תֵלֵךְ לְאִיבּוֹד, וְאִם תֵּאבֹד אֶת הָרֹצֵף – תּוֹכַל לְחַזּוֹר לְנִתִּיב בִּקְלוֹת. בַּחֵר נוֹשָׂא שְׁקֵרוֹב אֵלֶיךָ, אֲבָל לֹא קֵרוֹב מְדֵי לִלְבֵּךְ. הַזְדַּהּוֹת רִגְשִׁית פּוֹגַעַת בִּיכוּלֹת לְשַׁכְנַע בְּאוֹפֶן עֲנִינִי.

הוא נשא נאומים חוצבי להבות נגד מחרחרי המלחמה האימפריאליסטיים. [...] אבל בית המשפט הדגול היה כה נבוך כששמע את דרשותיו למען השלום, עד שהחליט לשלחו לבדיקה פסיכיאטרית.

מתוך הספר "הבדיחה" מאת מילן קונדרה, תרגום מצ'כית דב קווסטלר, הוצאת עם עובד.

זוהי תופעה ייחודית, שראשיתה ב-1872, שבזכותה אפשר להאזין כאן להטפות דתיות, לדרשות בענייני מוסר או לנאומים פוליטיים ולהצהרות מהפכניות. מותר לדוברים לגעת בכל נושא, ובלבד שאינו פוגע במידות הטובות ובמוסר.

על הייד פארק. מתוך "המדריך הירוק של מישלן ללונדון", הוצאת סטימצקי.

דורית: אני לא מערערת על זכותך להביע דעה ומחאה בכל עניין, אבל תבטיחי לי רק דבר אחד – לעשות את מה שאת עושה בפרופיל יותר נמוך.

מתוך הספר "רמטכ"ל" מאת רם אורן, הוצאת קשת.

לי – תספר על תולעים

יש קהל שישמע בשמחה סוגיות מעמיקות, ויש סוג קהל שיירתע מנושאים הנשגבים מבינתו. ברגע האמת שקול את רמת התוכן, ובהמשך שקול גם את רמת השפה.

**ולדימיר: אתה לא מזהה את המקום?
אסטרקגון: מזהה! מה יש פה לזהות? כל חיי העלובים התפלשתי
בבוץ! ואתה מדבר איתי על נוף! תראה את הטינופת! אף פעם לא
אתנער ממנה! אתה והנוף שלך! לי – תספר על תולעים!**

מתוך המחזה "מחכים לגודו" מאת סמואל בֶּקֶט.

חתנו של אבא מאיר הוא פילוסוף, פילוסוף גמור. האברך החדש נשא מדברותיו וישפוט רמים על כל 'שבע החוכמות'; הלך אל חוכמת החשבון ונסב אל מחקרי הטבע ואל מה שלמעלה מן הטבע, וישא על לשונו פעם בפעם את השמות הנוראים: 'תשבורת, אלגברה, מדידה'. כן הציע שאלות קשות וסבוכות מאוד ויפתרן חיש קל ברוח מבינתו, ובזה נסך רוח קסם על פני כל היושבים מסביב לו.

מתוך הסיפור "תמונות וצללים מחיי היהודים במאזפבקה" מאת שלום עליכם. פורסם ב"המליץ", 1889.

